

AKTUÁLNY STAV PRIPRAVENOSTI SLOVENSKEJ REPUBLIKY NA ZAMEDZENIE ŠÍRENIA OHROZENIA VEREJNÉHO ZDRAVIA V MEDZINÁRODNOM ROZSAHU

THE CURRENT STATE OF THE SLOVAK REPUBLIC PREPAREDNESS IN PREVENTION OF PUBLIC HEALTH THREATS OF INTERNATIONAL CONCERN

Anton TENCER¹

SUMMARY:

The content of the article is to describe the current state of implementation of the requirements under the International Health Regulations of the World Health Organization in the Slovak Republic. The International Health Regulations implementation helps countries how to work together to protect the public health and lives of citizens in case of spreading of communicable diseases or by other health risks including radiation and chemicals threats. Article describes the Slovak Republic preparedness for prevention of public health threats by communicable diseases in the international scale and the impact of the existence of global threats to public health threats in the world. Requirements for these threats preparedness are specified by the International Health Regulations of the World Health Organization.

KEYWORDS: *The International Health Regulations of the World Health Organization, preparedness, chemical, biological, radiological threat (CBRN), forces and resources of the state, points of entry into the Slovak Republic, means of collective and individual protection.*

ÚVOD

Pripravenosť Slovenskej republiky na zamedzenie šírenia ohrozenia verejného zdravia v medzinárodnom rozsahu sa realizuje najmä na základe požiadaviek vyplývajúcich z Medzinárodných zdravotných predpisov Svetovej zdravotníckej organizácie (ďalej MZP SZO) a všeobecne záväzných právnych predpisov Slovenskej republiky.

Hlavný motív MZP SZO vychádza zo skutočnosti, že zdravotné ohrozenia nemajú hranice. Realizáciou požiadaviek MZP SZO sa vytvárajú podmienky pre podporu turizmu a obchodovania, čím sa zabraňuje ekonomickým škodám. Zabezpečujú systém rýchleho varovania nie len pred chorobami, ale aj pred všetkým čo môže ohroziť ľudské zdravie a život. MZP SZO usmerňujú krajiny ako detekovať, hodnotiť a odpovedať na ohrozenia a rýchlo informovať iné krajiny.

V neposlednej rade význam realizácie požiadaviek MZP SZO spočíva i v tom, že ich naplňovaním sa zabezpečuje pripravenosť všetkých sektorov na potencionálne urgentné

stavy prostredníctvom vzájomného informovania a koordinácie.

1. PREHĽAD HROZIEB OHROZUJÚCICH VEREJNÉ ZDRAVIE OBYVATEĽSTVA SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Biologické hrozby

- a) choroby neobvyklé alebo neočakávané so závažným verejno-zdravotným dopadom:
 - kiahne (variola),
 - detská obrna (poliomyelitída) spôsobená divým typom poliovírusu,
 - chrípka spôsobená novým subtypom humánneho vírusu,
 - ťažký akútny respiračný syndróm (SARS),
- b) akákoľvek udalosť potenciálne medzinárodného verejno-zdravotného dosahu, vrátane tých spôsobených neznámymi príčinami alebo z neznámych zdrojov a tých, ktorých súčasťou sú iné udalosti alebo choroby, ako sú uvedené v bode a) alebo v bode c) tejto kapitoly,
- c) udalosť, ktorej súčasťou sú nasledovné choroby, ktoré majú schopnosť spôsobiť

¹ Anton Tencer, Ing., riaditeľ OKM MZ SR, Limbová 2, 837 52 Bratislava, +421(2) 59373357, anton.tencer@health.gov.sk.

závažný verejno-zdravotný dopad a rýchlo sa medzinárodne šíriť:

- cholera,
- pľúcna forma moru,
- žltá zimnica,
- vírusové hemoragické horúčky (Ebola, Lassa, Marburg),
- Západonílska horúčka,
- iné choroby špeciálneho národného alebo regionálneho dosahu, napr. horúčka Dengue, horúčka Rift Valley a meningokokové ochorenie.

Chemické hrozby

Chemické hrozby sú predovšetkým havária chemického zariadenia, havária v rámci prepravy alebo možné zneužitie nebezpečných chemických látok.

Radiačné hrozby

- a) havária jadrového zariadenia
- b) nehoda pri preprave rádioaktívnych materiálov, rádiofarmák a technických rádionuklidov,
- c) teroristický útok (špinavá bomba, zneužitie rádioaktívneho žiariča alebo úmyselná kontaminácia zložky životného prostredia),
- d) lokálne radiačné ohrozenie v zmysle mimoriadnej udalosti s medzinárodným dosahom.

2. MIESTA VSTUPU DO SR

Na zabránenie šírenia hrozieb ohrozujúcich verejné zdravie obyvateľstva Slovenskej republiky v medzinárodnom rozsahu vláda Slovenskej republiky svojím uznesením číslo 190/2013 určila miesta vstupu do Slovenskej republiky, ktorými sú:

- a) medzinárodné letisko M. R. Štefánika v Bratislave,
- b) železničná stanica v Čiernej nad Tisou,
- c) cestný hraničný priechod Vyšné Nemecké.

Na uvedených miestach vstupu do Slovenskej republiky sú budované a udržiavané nasledovne kapacity:

Sústavné kapacity:

- a) zabezpečenie prístupu k príslušným zdravotníckym službám vrátane diagnostických zariadení umiestnených tak, aby sa umožnilo pohotovú hodnotenie, starostlivosť o chorých cestujúcich, dostatok personálu, vybavenosti a zariadení,
- b) zabezpečenie prístupu k zariadeniam a zamestnancov pre prepravu chorých cestujúcich do vhodného zdravotníckeho zariadenia,

- c) zabezpečenie zaškolených zamestnancov pre prehliadky dopravných prostriedkov,
- d) zabezpečenie bezpečného prostredia pre cestujúcich, ktorí využívajú zariadenia miest vstupu, vrátane zásobovania pitnou vodou, stravovacích zariadení, verejných toaliet, príslušných služieb likvidácie tuhého a tekutého odpadu, a ďalších oblastí potenciálneho rizika, zavedením inšpekčných programov podľa situácie,
- e) zabezpečenie programu a zaškoleného personálu pre kontrolu vektorov a rezervoárov v miestach vstupu, a v ich blízkosti v realizovateľnom rozsahu.

Kapacity pre účely odozvy na udalosti, ktoré môžu predstavovať núdzový stav verejného zdravia medzinárodného dosahu:

- a) zabezpečenie príslušnej núdzovej odozvy verejného zdravotníctva vypracovaním a udržiavaním núdzového záchranného plánu verejného zdravotníctva, vrátane menovania koordinátora a kontaktných bodov pre príslušné miesto vstupu, verejné zdravotníctvo a ostatné organizácie a služby,
- b) zabezpečenie hodnotenia a starostlivosti o postihnutých cestujúcich alebo zvieratá zabezpečením dohôd s miestnymi zdravotníkmi a veterinármi zariadeniami pre ich izoláciu, liečenie a iné podporné služby podľa potrieb,
- c) zabezpečenie vhodných priestorov oddelene od ostatných cestujúcich na pohovor s podozrivými alebo postihnutými osobami,
- d) zabezpečenie hodnotenia a pre prípad potreby karantény podozrivých cestujúcich v zariadeniach vzdialených od miesta vstupu,
- e) uplatnenie odporúčaných opatrení na dezinfekciu, deratizáciu, dezinfekciu, dekontamináciu a iné ošetrenie batožiny, nákladu, kontajnerov, dopravných prostriedkov, tovaru a poštových zásielok, podľa okolností na miestach určených a vybavených pre tento účel,
- f) uplatnenie vstupných a výstupných kontrol prichádzajúcich a odchádzajúcich cestujúcich,
- g) zabezpečenie prístupu k špeciálne určeným zariadeniam zaškoleného personálu disponujúceho vhodnými osobnými ochrannými prostriedkami (OOP) pre prepravu cestujúcich, ktorí môžu byť nosičmi infekcie alebo kontaminácie.

3. SILY A PROSTRIEDKY URČENÉ V REZORTOCH NA REALIZÁCIU OPATRENÍ V MIESTACH VSTUPU DO SR NA ZABRÁNENIE ŠÍRENIA OHROZENIA VEREJNÉHO ZDRAVIA OBYVATEĽSTVA SR

- a) V pôsobnosti MZ SR:
- 2 posádky rýchlej zdravotnej pomoci ako tímy pre hroziace biologické nebezpečenstvo (BIOHAZARD tímy) pôsobiace na území Bratislavského samosprávneho kraja a Košického samosprávneho kraja,
 - pracoviská infektológie a geografickej medicíny Univerzitnej nemocnice Bratislava (Klinika infektológie a geografickej medicíny) a Univerzitnej nemocnice L. Pasteura Košice (Klinika infektológie a cestovnej medicíny),
 - Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky vrátane výjazdovej skupiny,
 - výjazdové skupiny Regionálneho úradu verejného zdravotníctva Bratislava hlavné mesto so sídlom v Bratislave, Regionálneho úradu verejného zdravotníctva so sídlom v Banskej Bystrici a Regionálneho úradu verejného zdravotníctva so sídlom v Košiciach,
 - Národné toxikologické a informačné centrum Bratislava.
- b) V pôsobnosti MV SR:
- sily a prostriedky v pôsobnosti prezídia Hasičského a záchranného zboru a Krajského riaditeľstva Hasičského a záchranného zboru v Bratislave a v Košiciach,
 - sily a prostriedky v pôsobnosti Krajského riaditeľstva Policajného zboru Bratislava a Košice,
 - sily a prostriedky v pôsobnosti úradu hraničnej a cudzineckej polície prezídia Policajného zboru,
 - sily a prostriedky príslušného územného obvodu obvodného úradu,
 - kontrolné chemické laboratória civilnej ochrany.
- c) V pôsobnosti MO SR:
- zdravotnícky personál v pôsobnosti Ministerstva obrany Slovenskej republiky.
- d) V pôsobnosti MDVRR SR:
- sily a prostriedky medzinárodného letiska M. R. Štefánika v Bratislave,
 - sily a prostriedky železničnej stanice v Čiernej nad Tisou.
- e) V pôsobnosti MPRV SR Slovenskej republiky:
- Hraničná inšpekčná stanica Bratislava – letisko,

- Hraničná inšpekčná stanica Vyšné Nemecké,
- Hraničná inšpekčná stanica Čierna nad Tisou,
- regionálne veterinárne a potravinové správy v Slovenskej republike.

f) V pôsobnosti MF SR:

- sily a prostriedky sekcie colných úradov Finančného riaditeľstva SR.

4. TEORETICKÁ PRÍPRAVA A PRAKTICKÝ VÝCVIK OSÔB ZARADENÝCH NA ZÁSAH V MIESTE VSTUPU DO SR PO VZNIKU UDALOSTI PODLIEHAJÚCEJ MZP SZO

Zložitosť, organizačná náročnosť, požiadavky na personálne zabezpečenie ako i podmienky plnenia úloh na mieste vstupu do Slovenskej republiky, na ktorom vznikla udalosť podliehajúca MZP SZO, plnenie úloh, ktoré vyžadujú zvládnutie špecifických ochranných prostriedkov a zariadení potrebných k tejto činnosti, zákonite vyvolávajú potrebu zabezpečiť a vykonávať systematickú teoretickú prípravu a výcvik osôb, ktoré boli určené na činnosť po vzniku udalosti podliehajúcej MZP SZO na mieste vstupu.

Na zabezpečenie takejto prípravy vláda SR v úlohe C.4 uznesenia č. 190/2013 uložila dotknutým ministrom ustanoviť systém vzdelávania a výcviku osôb určených na plnenie úloh na miestach vstupu po vzniku udalosti podliehajúcej MZP SZO.

Obsah, rozsah, formy a metódy tohto systému boli ustanovené v Rámcovom pláne pre vzdelávanie a výcvik osôb určených v pôsobnosti jednotlivých rezortov, ktorý predstavuje určitý harmonogram vzdelávania a výcviku.

Účelom vyššie uvedeného rámcového plánu je zjednotiť a skoordinať vzdelávacie aktivity, formy a metódy, ktoré budú využívané v procese vzdelávania a výcviku určených osôb, ustanoviť periodicitu a postupnosť vzdelávania ako i určiť personálne zabezpečenie spoločných vzdelávacích aktivít pre vybraný personál všetkých rezortov a súčasne dať i návod pre vypracovanie harmonogramov rezortov prostredníctvom spracovania a vydania rezortného plánu vzdelávania a výcviku v rámci rezortu.

Najvýznamnejšou vzdelávacou aktivitou uskutočnenou v roku 2014 bolo medzirezortné súčinnostné cvičenie „Vyšné Nemecké 2014“.

Cvičenie prispelo k zvládnutiu koordinácie a súčinnosti síl a prostriedkov participujúcich rezortov pri riešení tak zložitej udalosti ako je zabránenie zavlečenia biologickej hrozby na územie Slovenskej republiky.

ZÁVER

V priebehu roku 2014 došlo k významnému posunu v stave pripravenosti Slovenskej republiky na zamedzenie šírenia ohrozenia verejného zdravia v medzinárodnom rozsahu.

Boli ustanovené sily a prostriedky zainteresovaných rezortov, významne sa posunul stav vybavenosti zasahujúceho personálu ochrannými prostriedkami a zariadeniami individuálnej a kolektívnej ochrany, postupne sa realizovali opatrenia na vybudovanie stálych kapacít a kapacít na odozvu na miestach vstupu do Slovenskej republiky a zaviedol sa systém teoretickej prípravy a praktického výcviku osôb určených na zásah po vzniku udalostí podliehajúcich MZP SZO.

Významnú úlohu v tomto procese zohráva Metodická príručka na vykonávanie teoretickej prípravy a praktického výcviku osôb zaradených na plnenie úloh po vzniku udalosti podliehajúcej Medzinárodným zdravotným predpisom Svetovej zdravotníckej organizácie na mieste vstupu do Slovenskej republiky, spracovaná autorským kolektívom zloženým zo zástupcov dotknutých rezortov.

Zábery z medzirezortného súčinnostného cvičenia „Vyšné Nemecké 2014“:

Obrázok 1.
Priestor cvičenia a pozvaní pozorovatelia

Obrázok 2.
Zachytenie osoby s podozrením na nebezpečnú nákazu v dopravnom prostriedku

Obrázok 3.
Izolovaný transport osoby s podozrením na nebezpečnú nákazu do zdravotníckeho zariadenia

Obrázok 4.
Izolačný prostriedok na umiestnenie osoby s podozrením na nebezpečnú nákazu